

Ο Δεκέμβρης ήταν αποτέλεσμα μακρόχρονων κοινωνικών και πολιτικών διεργασιών

Πρώτα απ' όλα θέλω να πω ότι δεν είμαι ιστορικός. Είμαι ακτιβιστής, αγωνιστής στις πρώτες γραμμές του αναρχικού αγώνα από τα τέλη της δεκαετίας του '70. Δεν ξέρω πόσο ακριβείς είναι οι γνώσεις μου σχετικά με την αναρχική ιστορία, καθώς είναι προϊόν της μνήμης μου και των όσων άκουσα και έμαθα από άλλους συντρόφους μέσα στα χρόνια της συμμετοχής μου στον αγώνα.

Απ' όσο γνωρίζω, όσον αφορά την μεταπολεμική περίοδο οι πρώτοι αναρχικοί εμφανίστηκαν στις αρχές της δεκαετίας του '70 και τα τελευταία χρόνια της δικτατορίας, ως αποτέλεσμα της επιρροής της εξέγερσης του Μάη του '68, η οποία επηρέασε κυρίως τους Έλληνες που ζούσαν στο εξωτερικό, αλλά και όσους ζούσαν εδώ. Όταν μιλώ για την επίδραση που είχε ο Μάης του '68 εννοώ επίσης και όσα προηγήθηκαν, τους Καταστασιακούς και άλλες ριζοσπαστικές θέσεις. Από αυτή την άποψη, η γέννηση της αναρχίας στην Ελλάδα ως κίνημα δεν αναφέρεται τόσο πολύ στον παραδοσιακό αναρχισμό -του οποίου κορυφαία στιγμή αποτελεί η Ισπανική Επανάσταση και κύριες εκφράσεις οι αναρχικές ομοσπονδίες και οι αναρχοσυνδικαλιστικές οργανώσεις- αλλά κυρίως στα αντιεξουσιαστικά, ριζοσπαστικά πολιτικά ρεύματα της δεκαετίας του '60.

Όπως είπα και προηγουμένως, οι αναρχικοί εμφανίστηκαν στην Ελλάδα στις αρχές του '70 και τότε έκαναν τις πρώτες τους εκδόσεις και αναλύσεις για την ελληνική πραγματικότητα από μια αντιεξουσιαστική σκοπιά.

Η παρουσία και η συμμετοχή αναρχικών συντρόφων στα γεγονότα της εξέγερσης του Νοέμβρη του '73 ήταν πολύ σημαντική, όχι με αριθμητικούς όρους αλλά με όρους μιας ιδιαίτερης, ξεχωριστής πολιτικής συνεισφοράς, καθώς δεν αυτοπεριορίζονταν σε συνθήματα ενάντια στη δικτατορία. Αντίθετα, υιοθέτησαν ευρύτερα πολιτικά χαρακτηριστικά, αντικαπιταλιστικά και αντικρατικά. Ήταν επίσης ανάμεσα σε εκείνους τους λίγους που ξεκίνησαν την εξέγερση μαζί με αγωνιστές από τον χώρο της άκρας αριστεράς. Και έγιναν τόσο ορατοί ώστε οι εκπρόσωποι της επίσημης αριστεράς να καταδικάσουν τη συμμετοχή τους στα γεγονότα, ισχυριζόμενοι πως ήταν προβοκάτορες πληρωμένοι από τη χούντα, ενώ καταδίκάζαν και τα συνθήματά τους, χαρακτηρίζοντάς τα ξένα και άσχετα προς τα λαϊκά αιτήματα. Στην πραγματικότητα, η επίσημη αριστερά ήταν εχθρική προς την ίδια την εξέγερση καθώς υποστήριζε τον λεγόμενο εκδημοκρατισμό, δηλαδή την ειρηνική μετάβαση από τη δικτατορία στη δημοκρατία. Και αφού δεν μπόρεσαν να σταματήσουν την αυθόρμητη εξέγερση νεολαίων και εργαζομένων το '73, προσπάθησαν να την χειραγωγήσουν και στη συνέχεια, μετά την πτώση της δικτατορίας, να την εκμεταλλευτούν πολιτικά.

Κατά τη διάρκεια της εξέγερσης του '73 υπήρχαν δύο τάσεις. Υπήρχε εκείνη που ήθελε την εξέγερση ελεγχόμενη και χειραγωγούμενη, σε ένα πλαίσιο

αντιδικτατορικό, υπέρ της δημοκρατίας και ενάντια στην αμερικανική επιρροή. Και υπήρχε η άλλη τάση, στην οποία οι αναρχικοί αποτελούσαν σημαντικό κομμάτι, η οποία έβλεπε την εξέγερση ευρύτερα ενάντια στην Εξουσία και τον καπιταλισμό. Οι δύο αυτές τάσεις συνέχισαν να συγκρούονται και μετά την πτώση της δικτατορίας, στην περίοδο που ονομάζουμε μεταπολίτευση -αφού δηλαδή οι συνταγματάρχες παρέδωσαν την εξουσία στους πολιτικούς. Επρόκειτο για μια σύγκρουση ανάμεσα σε εκείνους που υποστήριζαν την αστική δημοκρατία και σε εκείνους που εναντιώνονταν σ' αυτήν. Η πρώτη τάση θεωρούσε πως τα γεγονότα του Πολυτεχνείου ήταν μια εξέγερση για τη δημοκρατία, ενώ όσοι ήταν ενάντια στο καθεστώς της αστικής δημοκρατίας είδαν τα γεγονότα του Πολυτεχνείου ως εξέγερση για την κοινωνική απελευθέρωση. Ο απόηχος αυτής της σύγκρουσης διαρκεί μέχρι και σήμερα κατά κάποιο τρόπο.

Έτσι λοιπόν εμφανίστηκαν οι αναρχικοί στην Ελλάδα, και αυτή ήταν η συνεισφορά τους.

Μετά την παράδοση της εξουσίας από τους συνταγματάρχες στους πολιτικούς, δύο βασικές δυνάμεις εμφανίστηκαν στην ελληνική πραγματικότητα. Από τη μια μεριά, οι ριζοσπαστικές πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις που αμφισβητούσαν την υπάρχουσα πολιτική, κοινωνική και οικονομική τάξη, πράγμα που εκφραζόταν από κομμάτια της νεολαίας αλλά και από εργαζόμενους. Και από την άλλη μεριά βρίσκονταν οι πολιτικές δυνάμεις της κυριαρχίας, από την συντηρητική δεξιά που κυβερνούσε μέχρι τους συμμάχους της στην επίσημη αριστερά, η οποία μετά την πτώση της δημοκρατίας ενσωματώθηκε στο πολιτικό σύστημα. Η δεξιά κυβέρνηση προσπαθούσε να καταστείλει και να τρομοκρατήσει τις ριζοσπαστικές πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις που προαναφέραμε. Το ίδιο και η καθεστωτική αριστερά, με τα δικά της μέσα, όταν δεν μπορούσε να τις ελέγξει και να τις χειραγωγήσει. Ανάμεσα σε αυτές τις ριζοσπαστικές πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις ήταν και οι αναρχικοί, οι οποίοι βρίσκονταν σε σύγκρουση με τις παραδοσιακές αντιλήψεις -ακόμα και τις πιο ριζοσπαστικές- της αριστεράς, όπως ο κεντρικός ρόλος της εργατικής τάξης, η ιεραρχική οργάνωση μέσα από πολιτικά κόμματα, η ιδέα της πρωτοπορίας, το όραμα της ανάληψης της εξουσίας και ο σοσιαλιστικός μετασχηματισμός της κοινωνίας «από τα πάνω».

Μια σημαντική στιγμή του κοινωνικού αγώνα στα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης, στα τέλη της δεκαετίας του '70, ήταν ο αγώνας γύρω από τα πανεπιστήμια που ξέσπασε μετά τις προσπάθειες της δεξιάς κυβέρνησης να επιβάλει μια εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Σε αυτόν τον αγώνα οι αναρχικοί είχαν επίσης σημαντική παρουσία, όπως και άλλες ομάδες και άτομα με αντιεξουσιαστική και ελευθεριακή οπτική. Σε μεγάλο βαθμό αυτός ο αγώνας ξεπέρασε τα όρια του πανεπιστημίου, όπως και τους φοιτητές ως υποκείμενο, απέκτησε ευρύτερα, ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά και προσέλκυσε την παρουσία και τη συμμετοχή πολλών περισσότερων ανθρώπων, όχι αποκλειστικά φοιτητών, αλλά νεολαίων, όπως μαθητών και εργατών. Υπήρξε μια σημαντική στιγμή όπου διαχύθηκε η επιρροή των αναρχικών σε ευρύτερα τμήματα της

κοινωνίας που αγωνίζονταν.

Την ίδια περίπου εποχή, λίγο μετά τον αγώνα ενάντια στην εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, οι αναρχικοί, μόνοι τους σχεδόν, διεξήγαγαν έναν άλλον αγώνα, αυτόν της αλληλεγγύης με τους αγώνες των φυλακισμένων. Εκεί αναδείχτηκε ένα ακόμη χαρακτηριστικό της ριζοσπαστικότητάς τους, καθώς δεν δίστασαν να εμπλακούν σε ζητήματα που θεωρούνταν ταμπού για την κοινωνία, όπως το ζήτημα των φυλακών και των κρατούμενων, εκφράζοντας την αλληλεγγύη τους στους φυλακισμένους, παλεύοντας μαζί τους για τα αιτήματά τους -για την κατάργηση των πειθαρχικών φυλακών, την καταγγελία των βασανιστηρίων και την σε δεύτερο βαθμό εκδίκαση των υποθέσεων των ισοβιτών- έχοντας όμως ως όραμα και προοπτική μια κοινωνία χωρίς φυλακές.

Ένα πολύ σημαντικό γεγονός εκείνης της περιόδου που καταδεικνύει τόσο την πολιτική και κοινωνική δυναμική των υποκειμένων της αντίστασης όσο και την αγριότητα της πολιτικής εξουσίας, ένα γεγονός που καθόρισε τις πολιτικές εξελίξεις εκείνης της εποχής, ήταν η διαδήλωση της 17^{ης} Νοέμβρη του 1980, την έβδομη επέτειο της εξέγερσης του Πολυτεχνείου. (Κάθε χρόνο γίνονταν και ακόμα γίνεται διαδήλωση την ημέρα της επετείου.) Εκείνη τη συγκεκριμένη χρονιά, η κυβέρνηση είχε απαγορεύσει να κατευθυνθεί η πορεία στην πρεσβεία των ΗΠΑ. Οι νεολαίες που ελέγχονταν από το κομμουνιστικό και από το σοσιαλιστικό κόμμα, όπως και οι φοιτητικές παρατάξεις των συγκεκριμένων κομμάτων, υπάκουσαν στην απαγόρευση. Οι πολιτικές οργανώσεις της άκρας αριστεράς όμως, η οποία ήταν ισχυρή εκείνη την περίοδο, αποφάσισαν να επιχειρήσουν να συνεχίσουν την πορεία προς την αμερικάνικη πρεσβεία, αφήνοντας την απαγόρευση της κυβέρνησης και της αστυνομίας.

Έτσι, τη νύχτα της 17^{ης} Νοέμβρη 1980, δίπλα στο κτήριο της Βουλής, στο δρόμο που οδηγεί στην αμερικάνικη πρεσβεία, χιλιάδες διαδηλωτές βρέθηκαν αντιμέτωποι με πολύ ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις. Τις προσπάθειες των πρώτων γραμμών της διαδήλωσης όπου βρίσκονταν μέλη της άκρας αριστεράς να προχωρήσουν προς την πρεσβεία ακολούθησε μαζική επίθεση των αστυνομικών δυνάμεων με στόχο να διαλύσουν το πλήθος χιλιάδων ανθρώπων. Παρά τις αστυνομικές επιθέσεις όμως υπήρξε σθεναρή αντίσταση που κράτησε για ώρα από αρκετές χιλιάδες ανθρώπους, νεολαίους και εργαζόμενους, μέλη της άκρας αριστεράς, αναρχικούς και αυτόνομους που έστησαν οδοφράγματα στο κέντρο της Αθήνας. Τα οδοφράγματα αυτά τα διέλυαν τεθωρακισμένα αστυνομικά οχήματα, οι «αύρες». Κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων δολοφονήθηκαν από την αστυνομία δύο διαδηλωτές, ο Ιάκωβος Κουμής και η Σταματίνα Κανελλοπούλου, και οι δύο μέλη οργανώσεων της άκρας αριστεράς. Εκατοντάδες ακόμα τραυματίστηκαν, κάποιοι από αυτούς σοβαρά. Ανάμεσά τους ήταν και δύο που χτυπήθηκαν από σφαίρες, ο ένας στο στήθος, που έριξε η αστυνομία έξω από το Πολυτεχνείο.

Στις συγκρούσεις αυτές χτυπήθηκαν και λεηλατήθηκαν πολλοί καπιταλιστικοί στόχοι, πολυκαταστήματα, κοσμηματοπωλεία κ.λπ. Αυτές οι επιθέσεις -οι οποίες

αποτελέσαν μια από τις πρώτες εκφράσεις μητροπολιτικής βίας που δεν περιοριζόταν αποκλειστικά σε αστυνομικούς στόχους αλλά χτυπούσε σύμβολα του πλούτου- καταδικάστηκαν και από την άκρα αριστερά, στην πολιτική κουλτούρα της οποίας μόνο η αστυνομία αποτελούσε στόχο. Αναδυόταν όμως τότε ένα νέο φαινόμενο που εκτός από την αστυνομία στόχευε και στην καταστροφή και τη λεηλασία καπιταλιστικών στόχων, και αυτό ακριβώς καταδικάστηκε από την αριστερά.

Τα γεγονότα του Νοέμβρη του '80 ήταν, όπως αναφέραμε, μια έκφραση της πολιτικής και κοινωνικής δυναμικής των πρώτων χρόνων της μεταπολίτευσης και ταυτόχρονα αποτέλεσαν την κορύφωση αλλά και το τέλος της ηγεμονίας της άκρας αριστεράς πάνω σε αυτή τη δυναμική, καθώς δεν μπόρεσε να εξηγήσει με τους δικούς της όρους την έκταση και τη μορφή αυτών των γεγονότων ευρύτερα κοινωνικά αλλά ούτε καν στους ίδιους τους οπαδούς της. Ωστόσο, τα αιματηρά αυτά γεγονότα ήταν καταλυτικά για την πτώση της κυβέρνησης της δεξιάς έναν χρόνο αργότερα.

Στις αρχές της δεκαετίας του '80, ως αποτέλεσμα μιας μεγάλης προσπάθειας από μέρος του πολιτικού συστήματος να ελέγξει και να χειραγωγήσει τις κοινωνικές, πολιτικές και ταξικές αντιστάσεις και διεκδικήσεις, συνέβη μια νέα πολιτική αλλαγή, η άνοδος στην εξουσία του σοσιαλιστικού κόμματος - ΠΑΣΟΚ (Οκτώβρης '81). Επρόκειτο για κάτι που εκείνη την περίοδο φαινόταν σαν τέρραστια, ιστορική αλλαγή. Δημιούργησε πλήθος ψευδαισθήσεων, ενσωμάτωσε στους θεσμούς παλιούς αγωνιστές εξουδετερώνοντάς τους, και σηματοδότησε το τέλος εκείνων των πρώτων χρόνων της μεταπολίτευσης, το τέλος μιας πληθώρας αυθόρμητων κοινωνικών και ταξικών αγώνων που είχαν εμφανιστεί μετά την πτώση της δικτατορίας. Έτσι, μετά από αυτήν την πολιτική αλλαγή, οι αναρχικοί που ήταν εχθρικοί προς κάθε είδος διαμεσολάβησης και ενσωμάτωσης στους θεσμούς έμειναν κατά κάποιο τρόπο μόνοι απέναντι σε αυτή τη νέα εξουσία η οποία είχε πολλούς ελεγχόμενους και χειραγωγημένους υποστηρικτές, πολλούς οπαδούς γεμάτους ψευδαισθήσεις.

Το ΠΑΣΟΚ ήρθε στην εξουσία με στόχο να εκσυγχρονίσει την ελληνική κοινωνία, αποσύροντας νόμους που ήταν προϊόν της εμφυλιοπολεμικής εποχής -όταν η Δεξιά είχε συντρίψει ένοπλα την Αριστερά (1946-1949)- καθώς και της μετεμφυλιοπολεμικής περιόδου, και ικανοποιώντας μια σειρά αιτημάτων που προέρχονταν από τον κόσμο της αριστεράς. Αιτήματα που σε καμία περίπτωση δεν υπονόμευαν την εξουσιαστική και ταξική οργάνωση της κοινωνίας, αλλά αντίθετα εκσυγχρόνιζαν και ισχυροποιούσαν αυτή την οργάνωση, φέρνοντάς την πιο κοντά στο μοντέλο των δυτικοευρωπαϊκών κοινωνιών.

Η αλλαγή αυτή σήμαινε ότι μεγάλο κομμάτι της αριστεράς αποδυναμώθηκε και απορροφήθηκε στο σύστημα. Έτσι, στην πραγματικότητα, η αλλαγή που συντελέστηκε εκείνη την εποχή σήμαινε επίσης ότι τελικά οι αναρχικοί μαζί με αυτόνομους και αντιεξουσιαστές γενικότερα επιχειρούσαν πλέον μόνοι τους να παρέμβουν κοινωνικά, αναφερόμενοι κυρίως στη νεολαία, και κάνοντας τότε τις

πρώτες καταλήψεις κτηρίων στην Ελλάδα, επηρεασμένοι από παρόμοια εγχειρήματα στη Δυτική Ευρώπη.

Το εγχείρημα της πρώτης κατάληψης που έγινε στα Εξάρχεια και αποτέλεσε για λίγο καιρό επίκεντρο των αναρχικών και αντιεξουσιαστικών κινητοποιήσεων οδήγησε και σε άλλες καταλήψεις στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, αλλά χτυπήθηκε από την καταστολή και το κτήριο εκκενώθηκε στις αρχές του 1982. Το ίδιο συνέβη και με τις υπόλοιπες καταλήψεις. (Σε αυτό το σημείο είναι χρήσιμο να αναφέρουμε ότι από τα τέλη της δεκαετίας του '70 και ειδικά στις αρχές της δεκαετίας του '80 το κράτος εξαπέλυσε μια κατασταλτική επιχείρηση με στόχο την διάβρωση και την καταστροφή του κινήματος αντίστασης μέσω της διάδοσης της ηρωϊνης στους κοινωνικούς χώρους της νεολαίας. Αυτή η κατασταλτική επιχείρηση ήταν τότε πολύ νέα, δεν είχε προηγούμενο στην ελληνική πραγματικότητα, και οι αναρχικοί ήρθαν σε κατά μέτωπο σύγκρουση μ' αυτήν, παλεύοντας εναντίον της στους κοινωνικούς χώρους, τους χώρους της νεολαίας, και μέσα στις καταλήψεις επίσης.)

Τα πρώτα χρόνια της διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ ήταν γεμάτα τεχνητά καλλιεργημένες προσδοκίες για αλλαγές, οι οποίες φυσικά δεν ήταν ούτε ουσιαστικές ούτε ανατρεπτικές. Ήταν χρόνια ευρείας κοινωνικής συναίνεσης στην πολιτική εξουσία, όπου οι αναρχικοί στάθηκαν σε μεγάλο βαθμό μόνοι τους απέναντί της. Πολύ σύντομα όμως αυτή η πολιτική εξουσία έδειξε το πραγματικό αποκρουστικό πρόσωπό της και τον βαθιά ταξικό της χαρακτήρα ενάντια στις κατώτερες κοινωνικές τάξεις, όπως και τις κατασταλτικές της βλέψεις απέναντι σε όσους αντιστέκονταν -αναρχικούς, αριστερούς και ανυπότακτους νεολαίους.

Το σημείο καμπή, το τέλος όλων των ψευδαισθήσεων, ήταν το 1985, μια χρονιά που σημαδεύτηκε από την αστυνομική δολοφονία του 15χρονου Μιχάλη Καλτεζά. Ο Μ. Καλτεζάς πυροβολήθηκε πισώπλατα στο κεφάλι έξω από το Πολυτεχνείο, κατά τη διάρκεια συγκρούσεων μεταξύ αναρχικών και άγριας νεολαίας από τη μια μεριά και της αστυνομίας από την άλλη, μετά το τέλος της διαδήλωσης της 17^{ης} Νοέμβρη. Η δολοφονία του πυροδότησε μια σειρά εξεγερσιακών γεγονότων αντίστασης, με κορυφαίες στιγμές την κατάληψη του Χημείου και του Πολυτεχνείου. Επίσης προκάλεσε έναν βαθύτερο ξεσηκωμό των συνειδητήσεων και εχθρικών διαθέσεων απέναντι στην αστυνομία και την Εξουσία. Έναν ξεσηκωμό που γέννησε πολυάριθμες πράξεις και γεγονότα αντίστασης τα επόμενα χρόνια, καθώς δεν ήταν κάτι που εκφράστηκε και εξαντλήθηκε στιγμιαία, αλλά, αντίθετα, αποτέλεσε παρακαταθήκη πολλών βίαιων και μαχητικών στιγμών αντίστασης στα χρόνια που ακολούθησαν. Παράλληλα διαμόρφωσε μία «παράδοση» παρόμοιων γεγονότων, γεγονότων δηλαδή που ξεσπούν είτε σαν αντίδραση σε κρατικές δολοφονίες είτε ως εκφράσεις αλληλεγγύης σε αγώνες των καταπιεσμένων, όπως των κρατούμενων για παράδειγμα. Μέσα σε αυτές τις συνθήκες άλλωστε εμφανίστηκε και ριζωσε ένα νέο κύμα καταλήψεων, κυρίως από ομάδες αναρχικών-αντιεξουσιαστών και νεολαίων, οι οποίες διεύρυναν τα μέτωπα και την επιρροή του αγώνα.

Ως παραδείγματα τέτοιων γεγονότων μπορούμε να αναφέρουμε τις συγκρούσεις με την αστυνομία και την κατάληψη του Πολυτεχνείου για 17 μέρες το 1990, μετά την αθώωση του μπάτσου που είχε σκοτώσει τον Καλτεζά...

... Τις εκτεταμένες κοινωνικές συγκρούσεις που διήρκησαν για δύο ημέρες στους δρόμους της Αθήνας, το 1991, μετά τη δολοφονία του καθηγητή και αγωνιστή της αριστεράς Νίκου Τεμπονέρα από παρακρατικούς μέσα σε κατειλημμένο σχολείο της Πάτρας...

... Την εξέγερση αναρχικών και νεολαίων τον Νοέμβρη του 1995, στην επέτειο της εξέγερσης του '73, όπου κατέλαβαν το Πολυτεχνείο σε αλληλεγγύη με την εξέγερση που είχε ξεσπάσει εκείνες τις μέρες στις φυλακές. Η εξέγερση των κρατούμενων δεχόταν τα πυρά του προπαγανδιστικού μηχανισμού του κράτους, των ΜΜΕ, και ήταν άμεσα αντιμετώπιση με την απειλή της εισβολής της αστυνομίας στις φυλακές.

Το κράτος, για να καταστείλει την εξέγερση του Πολυτεχνείου του '95 και να επιτεθεί στους αναρχικούς και τη νεολαία -όχι μόνο για την αντίσταση που εκδηλώνονταν εκείνη τη συγκεκριμένη στιγμή, αλλά και για τα γεγονότα που είχαν δημιουργήσει τα προηγούμενα χρόνια και που η συνέχισή τους επαπειλούταν- εξαπέλυσε μια τεράστια προπαγανδιστική επίθεση μέσα από τα ΜΜΕ με στόχο την απόσπαση της κοινωνικής συναίνεσης στην επέμβαση της αστυνομίας. Ακολούθησε εισβολή των αστυνομικών δυνάμεων στο Πολυτεχνείο και η σύλληψη περισσότερων από 500 καταληψιών. Αλλά ολόκληρη η κατασταλτική επιχείρηση απέτυχε: Θέλησαν να παρουσιάσουν την εικόνα ότι οι αναρχικοί είναι λίγοι και απομονωμένοι, ότι πρόκειται για μικρές συμμορίες ταραχοποιών -το στερεότυπο που χρησιμοποιεί το κράτος είναι αυτό των «50 γνωστών-αγνώστων»-, αλλά αποδείχθηκε το αντίθετο, και αποκαλύφθηκε ότι έχουν μεγάλη απήχηση στην νεολαία. Απέτυχε επίσης στην προσπάθειά του κράτους να τρομοκρατήσει τους αναρχικούς με τις συλλήψεις και τις διώξεις, καθώς στην πλειοψηφία τους οι διωκόμενοι παρέμειναν ανυπότακτοι, μετατρέποντας τις δίκες που ακολούθησαν σε ένα ακόμα σημείο σφοδρής σύγκρουσης με το κράτος.

Τα επόμενα χρόνια αυτό το φαινόμενο της άρνησης και της αντίστασης από αναρχικούς-αντιεξουσιαστές και ανυπότακτους νεολαίους εξαπλώθηκε στην κοινωνία, γεννώντας μια πληθώρα πολιτικών πρωτοβουλιών, κοινωνικών παρεμβάσεων, κινήσεων αντιπληροφόρησης, γεγονότων αντίστασης, καθώς και αυτοοργανωμένων χώρων. Καμία στρατηγική της κυριαρχίας δεν έμεινε αναπάντητη, από τις αντιμεταναστευτικές πολιτικές και την Ολυμπιάδα του 2004 έως τις διεθνείς συνόδους κορυφής και τη συμμετοχή της Ελλάδας στους στρατιωτικούς σχεδιασμούς και τις εκστρατείες της Δύσης σε χώρες της Ανατολής.

Βασισμένοι στις πολιτικές και ταυτόχρονα οργανωτικές αξίες της κοινωνικής αλληλεγγύης, της άμεσης δράσης, της ισότητας, της αντι-ιεραρχίας και της

αυτοοργάνωσης, οι αναρχικοί δεν αρνήθηκαν και δεν δίστασαν, τουλάχιστον στο μέτρο των δυνάμεών τους, να απαντήσουν σε κάθε επίθεση του κράτους απέναντι στην κοινωνία, ακόμα και στα πιο περιθωριοποιημένα κομμάτια της. Στάθηκαν πάντα στο πλευρό των καταπιεσμένων, των ανθρώπων που αντεπιτίθονταν, αφηφώντας στα διλήμματα και τους εκβιασμούς που χρησιμοποιεί η εξουσία για να αντλεί συναίνεση. Και το έκαναν αυτό ξεκάθαρα και χωρίς να υπολογίζουν το κόστος. Έμειναν σταθερά έξω από όλους τους θεσμούς και ενάντιά τους, έξω και ενάντια στο πολιτικό σύστημα. Σε μια εποχή που άλλοι, ασχέτως του πόσο ριζοσπαστικοί εμφανίζονταν, υιοθετούσαν τη λογική του κράτους, οι αναρχικοί στάθηκαν μόνοι τους απέναντι σε τέτοιες επιλογές. Το αποτέλεσμα ήταν να χάσει η αριστερά την επιρροή της στα πιο ριζοσπαστικά κομμάτια της κοινωνίας, ενώ για τους αναρχικούς, το ίδιο πράγμα που τους κατολόγισαν ότι θα οδηγήσει στην απομόνωσή τους, αυτό ακριβώς ήταν και είναι η δύναμή τους: Το γεγονός ότι παρέμειναν έξω από το πολιτικό σύστημα και τους θεσμούς. Γιατί όταν οι άνθρωποι εξεγείρονται υπερβαίνουν τους θεσμούς και τους περιορισμούς που επιβάλλουν, και έτσι επικοινωνούν πολύ εύκολα με τους αναρχικούς.

Τα οικονομικά μέσα που έχουμε είναι πενιχρά, δουλεύουμε ανιδιοτελώς σε μικρές, ρευστές ομάδες συγγένειας, αλλά αυτή είναι η δύναμή μας.

Και όπως έδειξαν τα γεγονότα του Δεκέμβρη του 2008, εκείνοι που έχασαν την επαφή τους με τις πιο ριζοσπαστικές και μαχητικές εκφράσεις της κοινωνίας δεν ήταν οι αναρχικοί, αλλά αντίθετα εκείνοι που φλέρταραν με τις ιδέες και τις δομές της εξουσίας διεκδικώντας για τον εαυτό τους το ρόλο του εκπροσώπου των κοινωνικών υποκειμένων και του διαμεσολαβητή των κοινωνικών αντιθέσεων.

Μέσα από μια μακρά διαδρομή αγώνα, που εν συντομία περιέγραφα πριν, οι αναρχικοί και οι αντιεξουσιαστές γενικότερα κέρδισαν πολύ έδαφος στις συνειδήσεις των ανθρώπων, κάτι που δεν ήταν σε όλους ορατό πριν το Δεκέμβρη. Γιατί πέρα από την αντίληψη ότι το κράτος έχασε πολύ κοινωνικό έδαφος τις ημέρες του Δεκέμβρη, η βαθύτερη αλήθεια είναι ότι είχε ήδη χάσει πολύ από αυτό το έδαφος πριν τα γεγονότα του Δεκέμβρη, σε μια μακρά περίοδο. Και αυτό εκφράστηκε με ιδιαίτερα αποκαλυπτικό τρόπο από την πρώτη στιγμή που ξέσπασε η εξέγερση, με τη συμμετοχή πλήθους ανθρώπων σε δράσεις που μέχρι τότε θεωρούνταν αποκλειστικά δράσεις μικρών ομάδων αναρχικών.

Στην πραγματικότητα ο Δεκέμβρης του 2008 έχει ένα βαθύ ιστορικό, πολιτικό και κοινωνικό υπόβαθρο, συνδεδεμένο με ολόκληρη την ιστορία 30 χρόνων αγώνων, και με την παρουσία και τη συμμετοχή των αναρχικών σε αυτούς τους αγώνες. Συμμετοχή που χαρακτηρίζεται από την πράξη της κοινωνικής εξέγερσης χωρίς διαμεσολαβητές και χωρίς ψευδαισθήσεις περί αλλαγής μέσα στο υπάρχον σύστημα, προτάσσοντας την αυτοοργάνωση απέναντι σε κάθε μορφή ιεραρχικής οργάνωσης, την κοινωνική αντιβία απέναντι

στη βία του κράτους, και την αλληλεγγύη απέναντι στην εξατομίκευση και τους τεχνητούς διαχωρισμούς που κατασκευάζει η εξουσία.

Εδώ θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για δυναμικές πρακτικές αγώνα, όπως για παράδειγμα οι συγκρούσεις με την αστυνομία, που έγιναν οικειοποιήσιμες από πλήθος ανθρώπων, όπως και οι καταλήψεις κτηρίων (πανεπιστημίων, σχολείων, δημαρχείων και άλλων χώρων). Ή να μιλήσουμε και για την αυτοοργάνωση μέσα από ανοιχτές και αντιεραρχικές συνελεύσεις που δημιουργήθηκαν τις μέρες του Δεκέμβρη, αλλά και μετά. Πρακτικές που η αριστερά απαξίωνε και τις απέφευγε, με αποτέλεσμα τα γεγονότα να την ξεπεράσουν.

Παρόλ' αυτά, αν και ο Δεκέμβρης είναι αποτέλεσμα κοινωνικών και πολιτικών διεργασιών σε βάθος χρόνου, και όντως έχει ομοιότητες και αναλογίες με προηγούμενα γεγονότα, ταυτόχρονα τα υπερβαίνει, και εκφράζει νέες καταστάσεις, ανάγκες και επιθυμίες, δημιουργώντας νέες προοπτικές. Κοιτώντας τις διαφορές που έχουν τα τωρινά γεγονότα σε σχέση με προηγούμενα, βλέπουμε ότι αυτή τη φορά δεν περιορίστηκαν ή δεν επικεντρώθηκαν σε συγκεκριμένο τόπο, τρόπο και χρόνο. Εξαπλώθηκαν σε πολυάριθμες πόλεις σε όλη τη χώρα και πήραν πολλές διαφορετικές μορφές, λιγότερο ή περισσότερο βίαιες αλλά πάντα ανταγωνιστικές προς το κράτος, με βάση την έμπνευση, τη φαντασία και την εφευρετικότητα των ανθρώπων που συμμετείχαν.

Παράλληλα πρόκειται για μια διαδικασία η οποία, εξαιτίας της διάχυσης και του πολύμορφου χαρακτήρα της, δεν φαίνεται να έχει ένα συγκεκριμένο σημείο λήξης. Μοιάζει μάλλον να συνεχίζεται και να ανανεώνεται παίρνοντας νέες μορφές και κυοφορώντας της υπόσχεση νέων κοινωνικών εκρήξεων, παρά την τρέχουσα υποχώρηση των βίαιων γεγονότων. Επίσης, σε προηγούμενες στιγμές, τα γεγονότα αφορούσαν κυρίως την ελληνική νεολαία, το Δεκέμβρη όμως συμμετείχαν πολλοί άνθρωποι διαφορετικών εθνικοτήτων, μετανάστες και πρόσφυγες.

Υιοθετήθηκαν δυναμικές μέθοδοι αγώνα και διαδικασίες αυτοοργάνωσης, χωρίς εκπροσώπους και χωρίς να τίθενται αιτήματα. Ο Δεκέμβρης δεν αποτελεί απλά τη συνέχεια μίας κουλτούρας πολιτικής βίας αλλά δημιουργεί και μια νέα παράδοση αυτοοργάνωσης, οργάνωσης των ανθρώπων «από τα κάτω», με χαρακτήρα σημαντικής κοινωνικής ανάγκης. Αυτή τη στιγμή, οι διαδικασίες αυτοοργάνωσης που αποτελούν μια μορφή συνέχισης της εξέγερσης δεν έχουν ως αποκλειστικό σκοπό να απαντήσουν στη δολοφονική αστυνομική βία, αλλά σε όλες τις πτυχές της εξουσίας, από τον τρόπο που ζούμε, που δουλεύουμε, που παράγουμε, που καταναλώνουμε έως την υγεία, το περιβάλλον, τα πάντα. Κάθε πτυχή της εξουσίας είναι ένα μέτωπο αγώνα για τους ανθρώπους που αυτοοργανώνονται και παλεύουν «από τα κάτω», όχι πάντα βίαια αλλά σχεδόν πάντα ανταγωνιστικά προς το κράτος.

Ένα άλλο σημείο που αξίζει να αναφέρουμε είναι ότι η εξέγερση επιβεβαίωσε

κάποιες αντιλήψεις στο εσωτερικό του αντιεξουσιαστικού κινήματος και διέψευσε ορισμένες άλλες. Διαψεύστηκαν για παράδειγμα οι αντιλήψεις που υποστήριζαν ότι τα πάντα είναι ελεγχόμενα, ότι η χειραγώγηση και ο έλεγχος πάνω στους ανθρώπους είναι τόσο ισχυρά που πλέον καθιστούν την εξέγερση ανέφικτη, ή ότι η κοινωνία είναι νεκρή, ότι δεν μπορεί να παράγει τίποτα υγιές και πως οι αναρχικοί είναι μόνοι τους απέναντι στο κράτος. Ο Δεκέμβρης απέδειξε πως η εξέγερση είναι εφικτή, και πολύ περισσότερο, πως η κοινωνική εξέγερση είναι εφικτή.

Άλλο σημείο έχει να κάνει με τα υποκείμενα της εξέγερσης. Έγινε πολύς λόγος για το ποιοι ήταν αυτοί που εξεγέρθηκαν. Υπήρξε μια τεράστια προσπάθεια από τα ΜΜΕ και παράγοντες τους πολιτικού συστήματος να ορίσουν τα υποκείμενα της εξέγερσης ώστε να γράψουν οι ίδιοι την ιστορία, να ελέγξουν δηλαδή, έστω και εκ των υστέρων, ό,τι μπορούν. Ισχυρίζονται πως πρόκειται για μια εξέγερση της νεολαίας, και πιο συγκεκριμένα της ελληνικής νεολαίας, και ειδικά των μαθητών, πατώντας πάνω στο γεγονός ότι πραγματικά ένα κομμάτι της εξέγερσης ήταν οι κινητοποιήσεις μαθητών, οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις έφτασαν να κανούν διαδηλώσεις προς αστυνομικά τμήματα και εκεί να ξεκινούν επιθέσεις. Αυτή όμως είναι μια πολύ περιορισμένη και διαστρεβλωμένη παρουσίαση της εξέγερσης. Το πολιτικό σύστημα και τα ΜΜΕ θέλουν να αποσιωπήσουν τον ευρύτερο κοινωνικό, πολυεθνικό και ταξικό χαρακτήρα της εξέγερσης. Δεν ήταν μόνο οι μαθητές που βγήκαν στους δρόμους! Και σε κάθε περίπτωση, το μεγαλύτερο μέρος της νεολαίας που ήταν στους δρόμους, δεν ήταν ως μαθητές αλλά ως εξεγερμένοι απέναντι στον κόσμο της κυριαρχίας, της κρατικής βίας, της εξουσίας, της εκμετάλλευσης. Θέλουν λοιπόν να κρύψουν αυτό που ήταν προφανές στον καθένα που βρέθηκε στους δρόμους: ότι σ' αυτούς τους δρόμους βγήκαν οι φτωχοί, οι μισθωτοί εργάτες, οι άνεργοι, οι αποκλεισμένοι. Και ένα μεγάλο κομμάτι τους ήταν οι μετανάστες, αυτοί που αποτελούν τη φτηνότερη εργατική δύναμη και τα βασικά θύματα όχι μόνο της ταξικής εκμετάλλευσης αλλά και της αστυνομικής βίας και της κρατικής καταστολής.

Κατά συνέπεια, το ποιο υποκείμενο παρουσιάζει ο κάθε αναλυτής να έχει κεντρικό ρόλο στην εξέγερση, δηλώνει στην ουσία τη δική του πολιτική στόχευση και αντανακλά την δική του υποκειμενική αντίληψη της εξέγερσης, όπως και τις μελλοντικές του στοχεύσεις. Για παράδειγμα, όταν μιλούν για την ελληνική νεολαία, και ειδικά τους μαθητές, είναι για να τους ξεχωρίσουν ως «καλούς» εξεγερμένους -θεωρώντας ευκολότερο να τους χειραγωγήσουν- από τους άλλους, τους «κακούς», ανεξέλεγκτους εξεγερμένους. Παρόλ' αυτά, η πλειοψηφία των ανθρώπων που βγήκε στους δρόμους ανήκει στη δεύτερη κατηγορία, των ανεξέλεγκτων, των καταπιεσμένων.

Σήμερα βρισκόμαστε αντιμέτωποι με δύο πράγματα. Το ένα είναι οι κατασταλτικές κινήσεις του κράτους μέσα από το δικαστικό σύστημα και την αστυνομία, όπως είναι οι συλλήψεις, οι φυλακίσεις, η ομηρία ανθρώπων που διώκονται, οι αποφάσεις για τοποθέτηση καμερών παντού, η ποινικοποίηση της κουκούλας ή της φραστικής επίθεσης στην αστυνομία, η στοχοποίηση των

καταλήψεων, των αυτοδιαχειριζόμενων χώρων και ευρύτερα των αυτοοραγανωμένων δομών του κινήματος. Από την άλλη μεριά έχουμε την ιδεολογική επίθεση του κράτους που στοχεύει να διαχωρίσει τους εξεγερμένους του Δεκέμβρη σε «καλούς» μαθητές, για να μπορέσει να τους ενσωματώσει, και στους «κακούς» που δεν μπορούν ή δεν θέλουν να ενσωματωθούν στο σύστημα και που για αυτό πρέπει να απομονωθούν και να χτυπηθούν από την καταστολή.

Εδώ θα πρέπει να πούμε ότι αν η καταστολή εκφράζεται κυρίως άμεσα από τους μηχανισμούς του κράτους, ο ιδεολογικός πόλεμος, εκφράζεται εκτός από αυτούς και από υποβοηθητικούς μηχανισμούς, όπως είναι τα κόμματα της καθεστωτικής αριστεράς. Ενώ η δικαστική και αστυνομική καταστολή γίνονται άμεσα ορατές και κατανοητές ως κάτι «εξωτερικό», αντίθετα η ιδεολογική επίθεση είναι πιο ύπουλη και αναπαράγεται και στο εσωτερικό του κινήματος, καθώς δεν εκφράζεται μόνο από ανθρώπους εχθρικούς προς το κίνημα, μα και από άλλους που εμφανίζονται ως φιλικοί προς αυτό, προβάλλοντας επιλεκτικά εκείνα τα χαρακτηριστικά της εξέγερσης που τους αρέσουν, εκείνα δηλαδή που θεωρούν πως μπορούν να απορροφήσουν και να χρησιμοποιήσουν. Την ίδια στιγμή συκοφαντούν όσα χαρακτηριστικά αλλά και υποκείμενα της εξέγερσης δεν τους είναι αρεστά, αποκαλώντας τα «μη-πολιτικά», αντικοινωνικά ή και εγκληματικά.

Ο ιδεολογικός πόλεμος στοχεύει να ενσωματώσει, να τρομοκρατήσει όσους δεν ενσωματώνονται, και να απομονώσει όσους εξακολουθούν να κινούνται στην προοπτική της εξέγερσης. Αλλά η κρίση του συστήματος, η οποία στη βάση της είναι κρίση κοινωνικής νομιμοποίησής του, περιορίζει κατά πολύ τις δυνατότητες ενσωμάτωσης για μεγάλο μέρος των ανθρώπων που αντιδρούν και αντιστέκονται. Για να το πούμε πιο ξεκάθαρα, αυτό σημαίνει πως όλο και περισσότερος κόσμος χάνει την εμπιστοσύνη του στους θεσμούς και τους υποστηρικτές του καθεστώτος. Γι' αυτό, ακόμα κι αν καταφέρουν να ενσωματώσουν κάποιους, δεν μπορούν να περιορίσουν και να ανακόψουν την απήχηση των ριζοσπαστικών ιδεών.

Εκεί που πρέπει να είμαστε υποψιασμένοι, εξαιτίας της διαβρωτικής και υπονομευτικής τους στάσης, είναι απέναντι σε αυτούς που έχουν το ένα πόδι στον παλιό κόσμο και το άλλο μαζί μας, μιλώντας για έναν καινούργιο κόσμο. Αυτοί οι διπρόσωποι εχθροί της εξέγερσης είναι χειρότεροι ακόμα και από την αστυνομία και τους δικαστές.

Εδώ θα πρέπει να κάνουμε σαφές ότι μιλάμε συγκεκριμένα για εκείνους που παίζουν κάποιο ρόλο, έστω και ασήμαντο, μέσα στους θεσμούς, και όχι γενικά για τους ανθρώπους -εργαζόμενους, ανθρώπους από τις γειτονιές, νεολαίους- με τους οποίους συναντιόμαστε. Με αυτούς, τους δεύτερους, που το σύστημα αλλοτριώνει και τους εκπαιδεύει να πιστεύουν στους θεσμούς, ήταν πολύ ευκολότερο να επικοινωνήσεις τις πρώτες μέρες της εξέγερσης, γιατί οι υλικές συνθήκες και η ένταση των γεγονότων ήταν τέτοιες που οι άνθρωποι

μετακινούνταν από τις παλιές τους θέσεις.

Σήμερα, όσο περνάει ο καιρός, οι πολιτικές και προσωπικές μας δυνατότητες να κρατήσουμε αυτή την επαφή δοκιμάζονται. Όπως δοκιμάζεται και η υπομονετικότητα μας να δρούμε με ανθρώπους διαφορετικούς από εμάς, αναγνωρίζοντας πως έχουμε ακόμα πολλά να μάθουμε για το πώς θα μείνουμε σε επαφή με όλους εκείνους με τους οποίους συναντηθήκαμε στους δρόμους το Δεκέμβρη. Και ο σημαντικότερος τρόπος που σήμερα συναντιόμαστε από κοντά, δηλαδή πέρα την αντιπληροφόρηση που γίνεται μέσα από έντυπα και προκηρύξεις, είναι μέσα στις αυτοοργανωμένες συνελεύσεις. Από τη μεριά μας ενθαρρύνουμε τη δημιουργία τέτοιων διαδικασιών, συμμετέχουμε και παρεμβαίνουμε σε αυτές. Και μέσα σε αυτές ερχόμαστε αντιμέτωποι και με τον ιδεολογικό πόλεμο που ανέφερα πριν. Υπάρχουν βέβαια και οι προκαταλήψεις, τόσο των άλλων απέναντί μας όσο και οι δικές μας απέναντι σε ανθρώπους που δεν απορρίπτουν συνολικά το υπάρχον σύστημα, είτε από αφέλεια είτε από συνήθεια είτε από φόβο.

Είμαστε όμως στο σωστό δρόμο. Οι σχέσεις που έχουν αναπτυχθεί ανάμεσα σε αναρχικούς-αντιεξουσιαστές και άλλα κομμάτια της κοινωνίας συνιστούν μία δίνη και το αποτέλεσμα είναι απρόβλεπτο. Σίγουρα είναι κάτι θετικό καθώς δεν αφήνουμε την κανονικότητα και την αποξένωση να επανέλθουν. Γιατί σε αντίθεση με τη δίνη της εξέγερσης όπου όλα είναι πιθανά και μπορούμε να ελπίζουμε στο καλύτερο, η κανονικότητα είναι μια κατάσταση όπου τα πάντα σχεδόν είναι προβλέψιμα και το αποτέλεσμα κατά κανόνα αρνητικό.

Τα πράγματα είναι απρόβλεπτα όχι μόνο αναφορικά με τη σχέση των αναρχικών-αντιεξουσιαστών με άλλους ανθρώπους, αλλά και στο εσωτερικό του κινήματος. Και κυρίως δεν είναι προβλέψιμα όσον αφορά στη σχέση ανάμεσα στους αναρχικούς, την κοινωνία και το κράτος. Το αναρχικό-αντιεξουσιαστικό κοινωνικό κίνημα παράγει πολλές πρωτοβουλίες και πράξεις αντίστασης απέναντι στο κράτος, κάποιες περισσότερο και άλλες λιγότερο δυναμικές, κάποιες περισσότερο και άλλες λιγότερο κοινωνικές. Δεν υπάρχει δηλαδή ένας κεντρικός πυρήνας ή όργανο, αλλά ένα πλήθος από μικρότερες ή μεγαλύτερες πρωτοβουλίες αγωνιστών από τα κάτω, από τις οποίες άλλες συντονίζονται κατά κάποιο τρόπο μεταξύ τους και άλλες όχι. Σε κάθε περίπτωση, αυτό που θα πρέπει κατά τη γνώμη μου να αποφύγουμε είναι να απομονωθούμε κοινωνικά, να απομονωθούμε μεταξύ μας και να μείνουμε μόνοι σε μία αντιπαράθεση με το κράτος.

Αντιλαμβανόμαστε πως αν κάποια πράγματα από αυτά που γίνονται εδώ, γίνονταν στις ΗΠΑ ή την Ιταλία για παράδειγμα, κάποιιοι από εμάς θα ήταν νεκροί και πολλοί θα ήταν στη φυλακή για πολλά πολλά χρόνια. Ο συσχετισμός δύναμης που υπάρχει αυτή τη στιγμή, να μπορούμε να προχωρούμε σε τέτοιες πράξεις και να μιλάμε για αυτά τα πράγματα, είναι αποτέλεσμα τριάντα χρόνων αγώνων. Αλλά η ζωή και η ελευθερία μας είναι πάντα εκτεθειμένη και βρίσκεται στο στόχαστρο των κατασταλτικών μηχανισμών. Μετά το Δεκέμβρη το κράτος

θέλει να αλλάξει αυτό το συσχετισμό δυνάμεων, και θα μπορούσε σε κάποια στιγμή να την ανατρέψει. Όπως σε μια στιγμή, εκείνη της δολοφονίας του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου, απελευθερώθηκαν εξεγερτικές διαθέσεις στην κοινωνία, θα μπορούσε σε μια άλλη στιγμή, με βάση άλλο γεγονός, να ξεσπάσει έκρηξη της κρατικής καταστολής, και οι αναρχικοί και άλλοι αγωνιστές επίσης να βρεθούν εκτεθειμένοι σε τεράστιους κινδύνους.

Η ιστορία του κινήματος στις ΗΠΑ, στην Ευρώπη και στον κόσμο μάς διδάσκει και τι μπορούμε να κάνουμε, αλλά και με τι μπορεί να βρεθούμε αντιμέτωποι. Έχοντας μια βαθύτερη γνώση για το ποιο είμαστε και τι θέλουμε, αλλά και για το τι είναι το κράτος και τι θέλει να κάνει μ' εμάς -να μας εξαφανίσει- αυτό που θα πρέπει να φροντίσουμε είναι να μην απομονωθούμε από την κοινωνία, αλλά και να μη διαχωριστούμε στο εσωτερικό μας, ώστε να μην μείνουμε συνολικά μόνοι απέναντι στο κράτος ή να μείνει μόνος ο κάθε σύντροφος ξεχωριστά απέναντι στο κράτος.

Έχει όμως σημασία να μην περιορίζουμε και την ορμή μας, ούτε να συμβιβάζουμε τις βαθύτερες επιθυμίες μας. Έχει σημασία να δρούμε και να κάνουμε εμείς τα πράγματα να συμβούν, να χρησιμοποιούμε το θάρρος ακόμα και την τρέλα μας.

Δεν μιλήσαμε όμως για το ρόλο του αυθόρμητου στα γεγονότα του Δεκέμβρη. Το αυθόρμητο ήταν πάντα, όπως και αυτή τη φορά, χαρακτηριστικό των αναρχικών πρωτοβουλιών. Υπήρξε όμως και ο αυθορμητισμός των κοινωνικών ομάδων που συμμετείχαν στην εξέγερση, ο αυθορμητισμός των μαζών. Σύμφωνα με τον Καστοριάδη, *αυθόρμητο είναι το υπερβάλλον του «αποτελέσματος» ως προς τις «αιτίες»*. Το Δεκέμβρη εκφράστηκαν αυθόρμητες δυνάμεις, δυνάμεις που κρύβονταν στις μάζες των ανθρώπων και που πριν δεν ήταν προβλέψιμες από κανέναν. Και αυτές οι δυνάμεις ενυπάρχουν ακόμα στην κοινωνία, πολύ περισσότερο σε μια κοινωνία γονατισμένη, σε μια κοινωνία διαιρεμένη σε τάξεις, που ασφυκτιά από τη συστημική βία, τη φτώχεια, την απελπισία, το φόβο. Για τους ανθρώπους που ζουν σε μια τέτοια κοινωνία, δύο δυνατότητες υπάρχουν: είτε η παθητική αποδοχή της υπάρχουσας κατάστασης, την οποία μας παρουσιάζουν ως μοναδική επιλογή, είτε η εξέγερση, που ακόμα και αν δεν είναι ορατή ως πιθανότητα ή ως επιλογή, αυτό δεν σημαίνει πως δεν υπάρχει και δεν θα ξεσπάσει.

Υπάρχει ένα ακόμα σημείο: Στις σημερινές συνθήκες του κράτους και του καπιταλισμού στη Δύση, το ξέσπασμα εξεγέρσεων δεν είναι κάτι τόσο σπάνιο: Μητροπολιτικές ταραχές, κυρίως από ομάδες νέων, που ξεσπούν συνήθως μετά από περιστατικά αστυνομικής βίας, όπως στα γαλλικά προάστια ή ακόμα και η μαύρη εξέγερση στο Λος Άντζελες το '92. Και σαν ξεχωριστή περίπτωση θα μπορούσαμε να αναφέρουμε και την εξέγερση του '97 στην Αλβανία, αν και έχει πολύ ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Αυτό όμως που συνέβη εδώ το Δεκέμβρη, σε σύγκριση με άλλα μεγάλα εξεγερσιακά γεγονότα, είναι ότι συναντήθηκαν αλληλεπιδρώντας πολιτικά και κοινωνικά υποκείμενα. Συναντήθηκαν αναρχικοί

με κοινωνικά υποκείμενα έτοιμα να εξεγερθούν.

Κάτω αυτό το πρίσμα, η εξέγερση γίνεται πολύ πιο επικίνδυνη για την εξουσία, όταν δηλαδή δεν αποτελεί απλά το ξέσπασμα της κοινωνικής οργής μίας συγκεκριμένης καταπιεζόμενης κοινωνικής ομάδας, αλλά αποτελεί τη γόνιμη συνάντηση της δυναμικής διαφορετικών κοινωνικών ομάδων που στρέφουν από κοινού τη βία τους απέναντι στην πηγή της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης.

Εξεγέρσεις συμβαίνουν και δεν μπορούν να αποφευχθούν. Η εξουσία το γνωρίζει αυτό. Οπότε προτιμά να χτυπά την κάθε κοινωνική ομάδα μεμονωμένα και να μην αφήνει να πάρουν οι εξεγέρσεις ξεκάθαρα πολιτικά χαρακτηριστικά, να μην έχουν δηλαδή μια συνολική κριτική στην υπάρχουσα τάξη πραγμάτων. Η παρουσία και η συμμετοχή των αναρχικών το Δεκέμβρη έδωσε τέτοια ευρύτερα πολιτικά χαρακτηριστικά και αναπτύχθηκε σε μεγάλο βαθμό μια ανατρεπτική κριτική του συστήματος στο σύνολό του.

Και αυτό ήταν σωστό, και είναι σωστό για κάθε σύντροφο ή ομάδα συντρόφων, όπου και αν βρίσκεται, σε όλο τον κόσμο, να επιδιώκει και να καταφέρνει τη συνάντηση με κοινωνικές ομάδες που υποφέρουν από την εξουσία του κράτους και του καπιταλισμού και που έχουν τη διάθεση να συγκρουστούν, έτσι ώστε οι αναπόφευκτες εξεγέρσεις να εξαπλώνονται και να μην αυτοπεριορίζονται.

Αρκεί μόνο να φανταστούμε τι μπορεί να συμβεί από την συνάντηση πολιτικών υποκειμένων που συνειδητά επιδιώκουν την ανατροπή του υπάρχοντος με εκείνα τα κοινωνικά υποκείμενα που ασφυκτιούν από το κράτος και τον καπιταλισμό και έχουν κάθε λόγο να εξεγερθούν. Και μόνο να το φανταστούμε, καταλαβαίνουμε. Και αυτό είναι που συνέβη, σε μεγάλο βαθμό τον Δεκέμβρη στην Ελλάδα.

*Άλκης
Αναρχικός, καταληψίας, εκδότης και εργάτης*

Απρίλης 2009